

Liberalerna och migrationsfrågan, en ideologisk uppoffring?

En idéanalys av Liberalernas partiprogram från 2009 och
2021, samt Tidöavtalet från 2022

Annie Svenér
Josefin Nilsson

Abstract

Syftet med denna uppsats är att undersöka en till synes ideologisk förskjutning hos partiet Liberalerna mellan åren 2009 och 2022. Uppsatsen kommer även att innefatta en analys av Tidöavtalet och Liberalernas medverkan i denna överenskommelse i syfte att förstå hur detta kan förklaras. Undersökningen sker utifrån en analys av två av partiets partiprogram samt Tidöavtalet med fokus på migrationsfrågan. Metoden som valts är beskrivande idéanalys där analysapparaten är konstruerad med hjälp av idealtyper. Slutsatsen visar inte på en särskilt stor ideologisk förskjutning från 2009 till 2022, då de båda partiprogrammen övervägande präglas av den liberala idealtypen. Däremot är överenskommelsen Tidöavtalet främst genomsyrad av den konservativa idealtypen. Analysen resulterar utifrån partistrategisk teori, i en tanke om att partiet agerat främst på den parlamentariska arenan, i syfte att behålla deras politiska inflytande. Utifrån koalitionsteori kan man förstå Liberalernas agerande baserat på idéer om makt-och policy-sökande tendenser, i utbyte mot en ideologisk uppoffring i migrationsfrågan.

Nyckelord: liberalism, konservatism, migration, Liberalerna, ideologi

Antal ord: 7872

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte och frågeställning	1
1.1.1	Frågeställningar.....	1
1.2	Disposition	2
1.3	Avgränsningar.....	2
1.4	Tidigare forskning.....	3
2	Bakgrund	4
2.1	Liberalerna	4
2.2	Flyktingkrisen 2015	5
2.3	Tidöavtalet	5
3	Teoretiskt ramverk.....	6
3.1	Liberalism	6
3.2	Konservatism	7
3.3	Gunnar Sjöbloms partistrategiska teori.....	8
3.4	Koalitionsteori	9
4	Metod och material.....	10
4.1	Idéanalys	10
4.2	Analysschema	11
4.3	Operationalisering.....	11
4.4	Litteratur och övrigt material	12
4.4.1	Urval	12
5	Analys.....	13
5.1	Partiprogram och Tidöavtalet	13
5.1.1	Folkpartiet Liberalerna 2009.....	13
5.1.2	Liberalerna 2021	14
5.1.3	Tidöavtalet.....	16

5.2	Sammanfattning	17
5.3	Varför?	17
5.3.1	Gunnar Sjöbloms partistrategiska teori.....	17
5.3.2	Koalitionsteori	18
6	Slutsats och diskussion	20
6.1	Reflektion och vidare forskning.....	21
7	Referenser	22

1 Inledning

“Vi är Sveriges liberala parti. Vårt uppdrag är att utifrån liberala idéer ta strid för varje människas frihet att forma sitt eget liv. Under århundraden har liberaler identifierat, bekämpat och rivit hinder för människans frihet. Dessa insatser har lagt grunden till mycket av dagens samhälle, och arbetet fortsätter.” (Liberalerna 2021, s. 3).

Så skriver Liberalerna i sitt partiprogram 2021. Året efter skriver de under Tidöavtalet, ett avtal som förespråkar ett Sverige med inre gränskontroller, utvisning utan lagföring och informationsplikt. Detta väcker frågor om Liberalernas ideologi, om den har förändrats, samt hur partiet resonerat kring deras medverkan i Tidöavtalet.

Liberalerna är ett av Sveriges äldsta partier, och stod länge som det främsta oppositionspartiet mot Socialdemokraterna. Partiet nådde sin höjd på 40,2% av rösterna till riksdagsvalet 1911 (Nationalencyklopedin u.å). Trots partiets framgångsrika historia har Liberalerna börjat hamna i underläge och riskerar att åka ur riksdagen vid valet 2026. En opinionsmätning från SVT Nyheter 2025 menar att Liberalerna idag endast skulle vinna 2,8% av svenska folkets röster (SVT Nyheter 2025).

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka Liberalernas till synes ideologiska förskjutning från 2009 till 2022 med fokus på migrationsfrågan. Studien ämnar även att förstå partiets eventuella ideologiska förskjutning samt deras medverkan i Tidöavtalet utifrån Gunnar Sjöbloms partistrategiska teori respektive koalitionsteori.

1.1.1 Frågeställningar

- Hur har Liberalernas migrationspolitik förändrats från 2009 till 2022 utifrån sin sagda ideologi liberalismen?
- Hur kan Liberalernas eventuella ideologiska förskjutning och deras medverkan i Tidöavtalet förstås utifrån Gunnar Sjöbloms partistrategiska teori respektive koalitionsteori?

1.2 Disposition

Denna uppsats består av sex kapitel inklusive inledning. Inledningen presenterar studiens syfte och frågeställningar, avgränsningar samt tidigare forskning. Del två består av en bakgrund där Liberalerna och deras historia, migrationsfrågan samt Tidöavtalet presenteras. Del tre innehåller uppsatsens teoretiska ramverk där liberalism och konservatism definieras samt två teorier som försöker förklara partiets agerande. Del fyra består av uppsatsens metod och material. Del fem innehåller en analys som sker i två etapper för att svara på de två frågeställningarna i ordning. Den sista delen presenterar uppsatsens slutsatser och diskussioner samt förslag till vidare forskning.

1.3 Avgränsningar

Avgränsningen är gjord till Liberalerna eftersom vår hypotes är att partiet genomgått en ideologisk förskjutning, detta är särskilt relevant eftersom deras ursprungliga ideologi har stor historisk betydelse. Efter kalla kriget cirkulerade frasen "the end of history", liberalismen hade vunnit över kommunismen och ansågs vara den överlägsna ideologin (Dunne, 2020, s. 107). Trots detta riskerar det svenska partiet Liberalerna att åka ur riksdagen i nästa riksdagsval år 2026. Vi är därför intresserade av Liberalernas ideologi och hur och varför den eventuellt förändrats. Med detta sagt anser vi att studien har en stark utomvetenskaplig relevans. Ett parti som säger sig praktisera den ideologi som benämnts överlägsen, bör även låta sig analyseras, diskuteras och stå till svars.

Vi anser att denna studie även har en inomvetenskaplig relevans. Studien är bidragande till tidigare forskning av partiets ideologiska förskjutning samt belyser migrationsfrågan som på senare tid fått ökad betydelse.

Många studier avgränsas till att enbart jämföra olika sorters liberalism. Vi ämnar istället att undersöka om Liberalerna kan ha genomgått en större ideologisk förskjutning än vi tidigare trott. Därför anser vi att vår studie fyller ett tomrum där vi analyserar utanför den liberala sfären. Vår ansats är även att förstå varför den potentiella förskjutningen skett vilket ger vår studie en unik karaktär som kan berika den tidigare forskningen om politiska ideologier och politiska samarbeten.

Vi har valt att utgå från liberalism och konservatism, dessa är mångfacetterade och omdiskuterade ideologier och avgränsningar har gjorts för att få fram en renodlad idealtyp för vardera ideologi. Vi har avgränsat oss till klassiska och grundläggande former av liberalism och konservatism och valt bort andra inriktningar.

Migrationsfrågan är vald baserat på dess ökade betydelse i samhället och den politiska debatten. Med denna fråga i fokus vill vi analysera och undersöka en till synes ideologisk förskjutning hos Liberalerna och vad som kan tänkas ligga bakom. Vi har även valt att inkludera Tidöavtalet eftersom vi är intresserade av att

förstå hur ett liberalt parti kan ha resonerat när de väljer att delta i ett till synes konservativt avtal som inte går i linje med deras egen ideologi.

1.4 Tidigare forskning

Arvid Bergström (2021, s. 37) gör en studie av Liberalernas ideologi. Han jämför partiprogram från 1934–2019 för att undersöka vilken typ av liberalism som dominerar under de olika tiderna. Hans teoretiska ramverk utgörs av klassisk liberalism, socialliberalism och nyliberalism. Han kommer fram till att partiet till en början domineras av en blandning av klassisk liberalism och socialliberalism. 1944 skedde ett skifte mot en mer socialliberal politik. 1990 slog i stället nyliberalismen igenom och färgade Liberalernas politik.

En annan forskare som undersöker partier och ideologier är Robin Töth (2024, s. 28) som likt oss är intresserad av Tidöavtalet. Studiens fokus ligger på att kartlägga hur mycket av Tidöavtalet som influerats av populism och Sverigedemokraternas politik. Han menar att Tidöavtalet visar tydliga tecken på både populism och influenser från Sverigedemokraternas egna politik.

Båda dessa studier gav oss inspiration till vårt fokusområde och vår utformning av analysapparat då denna kan vara lite svårgreppad vid studier av ideologier. Den första hjälper oss förstå Liberalernas ideologiska historia och visar var vår studie tar vid och i vilket sammanhang den kan placeras. Den andra hjälper oss förstå Tidöavtalet närmare och vad avtalet präglas av för influenser och ideologi.

2 Bakgrund

I följande kapitel ges en bakgrund om Liberalerna, flyktingkrisen 2015 samt Tidöavtalet för att ge läsaren förståelse inför den kommande analysen.

2.1 Liberalerna

Folkpartiet, idag Liberalerna, grundades 1934. Partiet har rötter i tidigare liberala rikspartier uppkomna ur rösträttsrörelsen i början av 1900-talet. Under ledning av partiledaren Bertil Ohlin kom Folkpartiet att förespråka någonting de kallade socialliberalism, en ideologi tillämpad att bemöta den socialism predikad av Socialdemokraterna. Folkpartiet kom nu att förespråka sin politik som byggd på två grundpelare av en tala om frihet som gemenskap och frihet som social rättvisa. År 1983 tillträdde Bengt Westerberg som partiledare, och Folkpartiet kom att konsolidera sin tillhörighet med de borgerliga partierna (Nationalencyklopedin u.å).

År 1990 bytte partiet namn från Folkpartiet till Folkpartiet liberalerna. 2015 skedde åter en namnändring och partiet blev nu endast Liberalerna. Efter valet 2018 blev Liberalerna ställda inför ett val: att antingen släppa fram en rödgrön regering eller att ge Sverigedemokraterna ökat inflytande. Liberalerna valde det sistnämnda. Förhandlingar mellan riksdagspartierna ledde till Januariavtalet, och trots allt fick Sverige ännu en rödgrön regering. Även om avtalet innehöll en rad liberala reformer blev resultatet av den nya regeringen orsak till en stor intern splittring inom Liberalerna (Nationalencyklopedin u.å).

Under ledning av Johan Pehrson lyckades partiet i valet 2022 precis hålla sig kvar i riksdagen med 4,6% av svenska folkets röster. Ett valår som blev Liberalernas sämsta någonsin. Däremot blev Liberalernas mandat i riksdagen en nyckelsten i bildningen av en högerregering under Moderaternas partiledare Ulf Kristersson. Trots Liberalernas tidigare hårda retorik och motstånd mot Sverigedemokraterna, kom samarbetet Tidöavtalet till. Liberalernas samarbete med Sverigedemokraterna väckte starka reaktioner hos både den svenska befolkningen och inom gruppen Förnya Europa. Förnya Europa, en grupp till för liberala och centristiska partier inom Europaparlamentet, beslutade därefter att utesluta Liberalernas partiledare Johan Pehrson från framtida gruppmöten (Nationalencyklopedin u.å).

2.2 Flyktingkrisen 2015

2015 uppstod en flyktingkris i Europa då över en miljon människor flydde från krig och konflikter och sökte asyl i Europa. Majoriteten av flyktingarna kom från Mellanöstern, Afrika och Sydasien (Wikipedia 2015). Under krisen 2015 var Sverige ett av de länder i Europa som tog emot flest asylsökanden med ett antal på cirka 160 000 människor. Detta motsvarar en fördubbling jämfört med året innan (SCB 2025).

Efter flyktingkrisen har debatten kring migration fått en ökad betydelse och för väljare tycks frågan prioriteras högt. Enligt Novus opinionsundersökning från december 2017 är det 64% av väljarna som anser att invandring och integration är den viktigaste politiska frågan (Novus 2017).

Attityden till migration har också förändrats. Enligt Ipsos opinionsundersökning från 2015 ansåg 13% av befolkningen att invandring är dåligt för Sverige. 2018 hade motsvarande siffra ökat och var istället 32% (Ipsos 2018).

2.3 Tidöavtalet

Tidöavtalet är en skriftlig överenskommelse som trädde i kraft 2022 mellan regeringspartierna Moderaterna, Kristdemokraterna, och Liberalerna. I detta avtal ingår även det utomstående partiet, Sverigedemokraterna, som kom att bli ett officiellt samarbetsparti för regeringen. Syftet är att detta avtal ska lägga grunden för en långsiktig och hållbar samverkan för att kunna ta sig an Sveriges stora samhällsproblem. Trots att Sverigedemokraterna inte officiellt är en del av regeringen, tydliggör avtalets inledning att överenskommelsens samarbetsparti har lika möjlighet för påverkan och inflytande som avtalets regeringspartier (Liberalerna 2022).

Tidöavtalet offentliggjordes drygt en månad efter riksdagsvalet 2022 och förklaras lägga särskilt fokus vid punkterna: kriminalitet, migration, integration, ekonomi, skola, hälso- sjukvård, energi och klimat (Liberalerna 2022).

3 Teoretiskt ramverk

I detta kapitel kommer de ideologier och teorier som ska användas i analysen att presenteras. Ideologierna beskrivs endast övergripande med syfte att definiera deras mest centrala beståndsdelar. Ideologierna kommer, liknande det Bergström och Svärd föreslår (2018, s. 154), att beskrivas utifrån tre områden: människosyn, samhällssyn och statens roll. Dessa blir också kategorierna i vårt analyschema och vår operationalisering.

3.1 Liberalism

Liberalism är en politisk ideologi som formades och uppkom av feodalismens nedgång och kapitalismens uppgång. I samband med industrialismen blev den fria marknaden viktig. Först tog ideologin fart i Storbritannien för att sedan spridas till Amerika och därefter Europa (Heywood 2021, s. 20).

Efter kalla kriget stod liberalismen som den segrande ideologin. Kommunismen var övervunnen och den liberala ideologin redo att spridas världen över för att sedan konsolideras. Det talades om “the end of history”, en tro om en fullt demokratisk framtid med ökat globalt samarbete, fred och frihet. De grundläggande tankarna och idéerna inom liberalismen la grunden för den värld vi känner till idag (Heywood 2021, s. 21).

Liberalismens människosyn är optimistisk. Man tror på människors förnuft och att de är rationella varelser som är kapabla att själva välja och sträva efter sina mål. Människor är kapabla att göra moraliska val och att lära av sina misstag. Liberalismens människosyn är starkt kritisk mot paternalism och tanken att människor behöver styrning av auktoriteter. Dessutom anser man att tradition är oviktigt, i stället handlar det om att varje ny generation, med hjälp av sitt förnuft, ska utforska och utveckla ny kunskap för att hela tiden utvecklas. Liberaler motsätter sig inte att människor skulle agera egoistiskt men genom sitt förnuft är de kapabla att resonera sig genom konflikter och att ta ställning för rätt och fel (Heywood 2021, s. 26–27).

Liberalismens samhällssyn är individualistisk. Man tror att individen är överordnad alla sina kollektiv. Detta kan härledas till att liberalismen är en motreaktion mot det tidigare feodala samhället där människor i generation efter generation arbetade på samma åkrar och åt samma markägare. Därefter, med industrialiseringen och marknadsekonomin, kunde människor för första gången välja fritt vad de ville arbeta med och åt vem de ville arbeta. Detta formade en stark tro på individen och dess egenskaper (Heywood 2021, s. 23). Samhällssynen är också sådan att alla människor föds jämlika och med samma moraliska värde. Detta

har utvecklats till att alla människor ska tillgodose naturliga eller mänskliga rättigheter och en tro på global rättvisa. Liberaler motsätter sig att vissa människor ska tillräknas rättigheter och andra fråntas dem baserat på irrationella faktorer såsom härkomst, hudfärg, religion eller kön (Heywood 2021, s. 27).

Dessutom är den liberala samhällssynen präglad av tolerans. Man vill ha ett samhälle där olikheter accepteras och i vissa fall även främjas. Detta gör att tron på pluralism är stark, något som också stärks av individualismen och tron på att alla människor ska ses som individer med sina egna egenskaper och attribut. Toleransen är ofta färgad av friheter såsom yttrandefrihet och åsiktsfrihet (Heywood 2021, s. 29).

Liberalismens syn på staten är att den ska vara minimal och enbart skydda människors liv, människors rätt till frihet och ägandeskap. Andra områden såsom moraliska frågor ska låtas vara privata och upp till individer själva att styra över (Heywood 2021, s. 29).

3.2 Konservatism

Konservatism uppkom som en motreaktion mot de snabba samhällsförändringar som fått rötter efter franska revolutionen. Till följd av industrialiseringen argumenterade många ideologier för förändring och reformer men detta ställde sig förespråkare för konservatismen starkt emot, man ville behålla den traditionella samhällsordningen (Heywood 2021, s. 50–51).

Konservatismens grundstenar kan vara något svåra att definiera då konservativa sägs hellre komma med motargument mot andra ideologier än att föra argument för sin egen. Detta har gjort att konservatismen kan ses som en negativ filosofi som har som uppgift att stå emot och problematisera förändring (Heywood 2021, s. 52). Konservatismens grundpelare kan dock uttryckas som viljan att värna om den egna nationens politiska och kulturella tradition (Larsson 2014, s. 47).

Konservatismens människosyn är pessimistisk. Den konservativa människosynen utgår ifrån människors olikhet och ojämlikhet i fråga om bland annat intelligens och omdömesförmåga (Larsson 2014, s. 48). Konservatismen ideologi anspelar på att människor är imperfekta och dömda att förbli sådana. Människan är psykiskt begränsad och skräms av isolering och osäkerhet. Därför söker människan efter det igenkända och det trygga och trivs bäst när hon vet sin bestämda plats, därför anses social ordning viktigt. Man tror att människor är själviska, giriga och att de alltid vill ha mer. Konservativa menar att begrepp som jämlikhet och social rättvisa innebär fara eftersom de kan uppmåna till förändring och revolution (Heywood 2021, s. 54–55).

Inom konservatismen framhålls samhället som oerhört viktigt, med en syn på samhället som kollektivistiskt. Människan behöver vara del av något, en gemenskap, där nationen själv agerar den primära sociala enheten (Larsson 2014, s. 49). Människan är en del av sin grupp och individen kan inte separeras från sin grupp. Frihet inom den konservativa ideologin är att acceptera sina sociala skyldigheter, för samhället och nationen. Ett barn som instrueras av sin förälder

fråntas inte sin frihet utan får insikt i hur den ska bete sig, till sin egen fördel. Det är enligt konservatismen människors skyldigheter och måsten som knyter samhället samman (Heywood 2021, s. 55–57).

Konservativa anser att samhället till sin natur är hierarkisk. Människor föds olika och ska inte sträva efter att vara lika. Alla människor i samhället har olika egenskaper och uppgifter som bidrar till samhällets helhet. Människor som tillhör arbetarklassen må inte ha samma möjligheter som deras arbetsgivare, men arbetarklassen slipper det tunga ansvaret över andra människor. I linje med detta anser konservativa att auktoritet är en nödvändighet eftersom människor strävar efter trygghet och att veta sin plats. På jobbet är det chefen som bestämmer, i skolan är det läraren och i samhället är det staten som ska bestämma. Begreppet disciplin blir därför också viktigt i form av att människor ska visa respekt mot auktoriteter (Heywood 2021, s. 58–60).

Samhället ska byggas på tradition då kunskap från förr anses vara värdefull eftersom den har genomgått tester genom tiden. Om en institution eller trosuppfattning överlevt borde den vara överordnad de institutioner eller trosuppfattningar som inte överlevt under årens gång. Dessa tankar har genomgått det naturliga urvalet och visat på sin förmåga att överleva. Detta argument gör att konservativa menar att traditioner, oavsett sort, bör bevaras. Ett ytterligare argument för tradition är att det skapar sammanhållning människor emellan (Heywood 2021, s. 52–53).

Konservatismens syn på staten präglas likt dess samhällssyn av hierarki och tradition men även likt liberalismen en tro på egendom och ägandeskap. Med tanke på att människosynen är pessimistisk krävs det dock hårda regler och straff för att människor inte ska agera ont. Människor begår brott för att det ligger i deras natur, inte för att de påverkas av sin omgivning. För att kontrollera detta måste det finnas strikta regler och lagar, som bemöts hårt om de bryts, så att människor alltid följer lagen. Detta medför ett behov av en stark stat med fokus på brottsbekämpning (Heywood 2021, s. 54).

3.3 Gunnar Sjöbloms partistrategiska teori

Gunnar Sjöblom har tagit fram en partistrategisk teori för partier i flerpartisystem. Han benämner partiets primära forum att verka på som tre olika arenor: den partiinterna arenan, väljararenan och den parlamentariska arenan. Den partiinterna arenan handlar om att hålla partiet samman och minimera missnöje bland partiets medlemmar. Detta kan påverkas av saker såsom till exempel hur ledningen i partiet hanterar förslag eller krav från sina medlemmar. Partiet bör i så stor utsträckning som möjligt undvika oenigheter inom partiets grupperingar. Oenigheter högt upp i partiet kan skapa oro rent generellt i partiet. Väljararenan handlar om att partier försöker få så många röster som möjligt. Detta kan ta sig olika uttryck och det blir en balansgång mellan att nå ut till alla och att rikta in sig på specifika grupper. Det förstnämnda kan riskera att budskapet urvattnas medan det sistnämnda kan påverka partiets trovärdighet. Ett annat viktigt vägval för partierna inom väljararenan är om

och hur de ställer sig till frågor som anses extra viktiga för väljarna och blivit politiserade. Den sista arenan, den parlamentariska arenan, handlar om att partier har som mål att få så stort inflytande som möjligt. I ett tvåpartisystem är detta aldrig ett problem, om man får en majoritet av rösterna behöver man inget parlamentariskt stöd. I ett flerpartisystem däremot krävs det ofta att partier ingår i koalitioner med andra partier. Detta är ofta en nödvändighet men skapar ett dilemma där partier kan riskera att deras politiska mål inte genomförs i samma utsträckning som planerat (Hinnfors & Rosén Sundström 2015, s. 124–125).

3.4 Koalitionsteori

Koalitionsteori är en av många teorier som inspirerats av rational choice theory. Det är en teori tillämpad att försöka förstå och undersöka hur och varför politiska partier samarbetar för att bilda regering, särskilt inom parlamentariska system. Finns det särskilda mönster eller ekvationer som gör det möjligt att förstå eller förutspå partiets tendenser och vägval inom koalitionsbildning?

Klassisk koalitionsteori identifierar partier som antingen maktsökande partier, vars enda vilja skulle vara att sitta i regering, eller policy-sökande partier som endast fokuserar på att förverkliga deras politiska idéer och få igenom deras politiska förslag (Dumont m fl 2011, s.7). Andra synsätt inom denna teori ser ideologisk närhet som en avgörande faktor för koalitionsbildning, där partier med liknande värderingar tenderar att samarbeta för att bilda regering och gynna deras gemensamma intressen (Dumont m fl 2011, s. 8). Utöver klassisk koalitionsteori finns det teorier som riktar in sig på en mer psykologisk aspekt för att analysera och försöka förstå människor och partiets agerande (Van Beest 2011, s. 24).

4 Metod och material

I följande kapitel redogörs det för studiens metod och material samt urvalet som gjorts.

4.1 Idéanalys

Eftersom vi är intresserade av att undersöka liberalernas ideologiska förskjutning har vi valt att använda oss av en kvalitativ metod, närmare bestämt idéanalys. Vi vill undersöka hur liberalernas ideologi tar sig uttryck i partiprogrammen. Med tanke på karaktären av vår frågeställning och med syftet att undersöka om, och därefter varför, liberalerna genomgått en ideologisk förskjutning behöver vi börja med att beskriva materialet och säga något om det som inte säger sig självt. Därför anser vi att beskrivande idéanalys är den metod som lämpar sig bäst för vår studie (Bergström & Svärd 2018, s. 140).

Inom idéanalys finns det inget bestämt tillvägagångssätt. Däremot argumenteras det för att det finns två sätt att utforma analysapparater. Det ena sättet är att utforma dimensioner mellan två motpoler där delar av texten kan placeras för att till exempel visa på en förändring över tid eller mellan olika fall (Bergström & Svärd 2018, s. 153). Det andra sättet, och det sätt vi valt, är att definiera idealtyper för det fenomen man vill undersöka. En idealtyp innebär en tankekonstruktion vars mål är att finna de mest väsentliga grundstenarna inom till exempel en ideologi. Man ämnar renodla de idéer som utmärker den eller de ideologier som ska användas för att skapa kategorier inför analysen (Beckman 2005, s. 28). Idealtyper ska inte tolkas som exakta beskrivningar av verkligheten eller som den enda rätta tolkningen av fenomenet. Det handlar i stället om att ta fram det mest väsentliga ur ett fenomen och skapa en renodlad bild för att kunna utveckla teoretiska resonemang (Bergström & Svärd 2018, s. 148).

För att minimera risken att forskaren påverkas av sina tidigare erfarenheter, åsikter eller egenskaper såsom kulturell bakgrund och kön är det viktigt att forskaren anstränger sig för att precisera det teoretiska ramverk som ska användas samt definierar och argumenterar för de begrepp och kategorier som anses lämpliga för studien. Det är dock oundvikligt att forskaren inte alls påverkas av tidigare erfarenheter. Det viktigaste är att analysapparater, definitionen av begrepp samt operationaliseringen verkligen är till hjälp för att besvara forskningsfrågan (Beckman 2005, s. 21–22).

För att gå från teori till analysapparat gäller det att konceptualisera de begrepp eller kategorier som ska användas för att kunna ge dem operationella indikatorer så

att de blir mätbara (Beckman 2005, s. 24). Detta steg kräver noggrannhet och precision för att säkerhetsställa studiens validitet (Esaiasson 2024, s. 125). Vi har skapat våra idealtyper för liberalism och konservatism utifrån läsning ur etablerade texter för att sammanfatta de drag som lyfts fram som mest utmärkande. Det politiska budskap som undersöks kan sedan placeras i förhållande till idealtyperna. (Bergström & Svärd 2018, s.149).

4.2 Analysschema

Utifrån definitionerna av ideologierna som presenterats i föregående kapitel har vi skapat två idealtyper som sammanfogats till ett analysschema som kommer att användas i analysen av materialet. Analysschemat består av följande tabell:

	Liberalism	Konservatism
<i>Människosyn</i>	Optimistisk människosyn. Människan är förnuftig och rationell.	Pessimistisk människosyn. Människan är egoistisk och irrationell.
<i>Samhällssyn</i>	Den viktigaste aktören är Individen. Samhällssynen är grundad i Individualism. Samhället präglas av rättvisa och tolerans.	Den viktigaste aktören är nationen. Samhällssynen är kollektivistisk. Samhället präglas av hierarki och tradition.
<i>Statens roll</i>	Minimal stat som skyddar människors liv, människans rätt till frihet och ägandeskap.	Stark stat med strikta lagar och hårda straff som skyddar människor mot brott.

4.3 Operationalisering

Människosyn: Talar partiet om människor som förnuftiga och präglas synen på människor av optimism klassas detta som uttryck för liberalism. Talar partiet i stället om människor som egoistiska och präglas synen på människor av pessimism, klassas detta som uttryck för konservatism.

Samhällssyn: Använder partiet ord som berör individualism, rättvisa och tolerans, klassas detta som uttryck för liberalism. Om partiet i stället använder ord som berör kollektivism, nation, hierarki och tradition klassas detta som uttryck för konservatism.

Statens roll: Om statens roll betonas vara minimal och med fokus på att enbart skydda människors liv, människors rätt till frihet och ägandeskap ses det som uttryck för liberalism. Om statens roll i stället betonas vara stark med hårda lagar och stränga straff ses detta som uttryck för konservatism.

4.4 Litteratur och övrigt material

Det material som ligger till grund för kommande analys är empiriskt material i form av två partiprogram och ett avtal som finns tillgängliga på Svensk nationell datatjänst samt Liberalernas officiella webbplats. Först kommer utvalda delar som rör migrationsfrågan i Folkpartiet Liberalernas partiprogram från 2009 *Folkpartiet Liberalernas partiprogram 2009* att analyseras. Därefter kommer stycken som rör migrationsfrågan från Liberalernas partiprogram som uppdaterades 2021 *Frihet i globaliseringens tid - Partiprogram antaget vid landsmötet 2013. Med uppdateringar vid landsmötena 2015–2021* att analyseras. Dessutom kommer analysen att inkludera det avtal som Liberalerna slöt med regeringspartierna och Sverigedemokraterna 2022 *Tidöavtalet*.

4.4.1 Urval

Materialet som valt är avgränsat till 2000-talet. Vi har valt att använda ett partiprogram från 2009 och ett från 2021 då vi är intresserade av migrationsfrågan vilken fick stor uppmärksamhet efter flyktingkrisen 2015. Detta medför att vi valt ut ett program från tiden före och ett från tiden efter. Valet att inkludera Tidöavtalet grundar sig i att vi intresserar oss för att förstå varför ett liberalt parti valt att ingå ett till synes konservativt avtal med fokus på migrationsfrågan som får stort utrymme i Tidöavtalet.

Vår frågeställning fokuserar på Liberalernas migrationspolitik och därför kommer vi att välja material som rör detta och avgränsa oss till det. Partiprogrammen har inga kapitel som enbart berör migration så vi har fått välja ut stycken text från olika delar av programmet. Vi har letat efter ord som förknippas med migration som till exempel flyktingar, migration, integration, asyl, asylrätt, mångkultur, tolerans, världen. Detta sker med systematik och för att jämförelsen ska kunna möjliggöras väljer vi ut text från de olika texterna som behandlar liknande områden.

Med vår första frågeställning ämnar vi inte att nå generaliserbarhet utan vill skapa ökad förståelse för Liberalernas ideologi och till synes ideologiska förskjutning. Däremot kan viss generaliserbarhet uppnås i analysen av den andra frågeställningen. Analytisk generaliserbarhet bygger på en tanke om rimlighet. Med hjälp av våra två teorier och vår analys av det utvalda materialet kan vi rimligtvis även säga något om andra fall av ideologisk förskjutning eller resonemanget bakom andra ideologiskt överskridande koalitioner än de vi studerat (Esaïasson m fl 2024, s. 58).

5 Analys

Kapitlet syftar till att besvara studiens två frågeställningar, den första: *Hur har Liberalernas migrationspolitik förändrats från 2009 till 2022 utifrån sin sagda ideologi liberalismen?* som besvaras under rubriken ”Partiprogram och Tidöavtalet”. Den andra: *Hur kan Liberalernas eventuella ideologiska förskjutning och deras medverkan i Tidöavtalet förstås utifrån Gunnar Sjöbloms partistrategiska teori samt koalitionsteori?* som besvaras under rubriken “Varför?”.

5.1 Partiprogram och Tidöavtalet

Under följande rubrik kommer Folkpartiet Liberalernas partiprogram från 2009, Liberalernas partiprogram från 2021 samt Tidöavtalet från 2022 att analyseras med fokus på migrationsfrågan utifrån de två förkonstruerade idealtyperna för liberalism och konservatism.

5.1.1 Folkpartiet Liberalerna 2009

Folkpartiet Liberalernas partiprogram från 2009 präglas av en tydlig ambition att främja en värld kännetecknad av globalt samarbete och rörlighet. Programmet uttrycker tydligt partiets syn på människans fri- och rättigheter, samt principer om jämlikhet och rättvisa (Folkpartiet Liberalerna 2009, s. 14). För Folkpartiet Liberalerna anses liberaler som världsmedborgare, och att fri rörlighet för individen ska etableras som en mänsklig rättighet (Folkpartiet Liberalerna 2009, s. 15–16). En optimistisk människosyn går konsekvent att läsa ut ur texten, där människan ses förnuftig nog att välja sin väg och förankringar i livet, och ska vara fri att göra det. Detta anses falla i linje med den liberala idealtypen och dess optimistisk människosyn.

Folkpartiet Liberalerna betonar ett öppet samhälle och en positiv syn på flyktingmottagning med formuleringen “Respekten för de mänskliga rättigheterna skall hävdas internationellt. Om människors rätt kränks är det omvärldens skyldighet att erbjuda en fristad för dem som begär skydd undan förföljelse. Inga länder kan svära sig fria från ansvar när flyktingar söker skydd hos dem. Världens länder har gemensamt ansvar för att alla flyktingar ges ett människovärdigt mottagande och att bistånd lämnas dem som behöver hjälp i sina närområden.” (Folkpartiet Liberalerna 2009, s. 100). Med detta betonar Folkpartiet Liberalerna dess positiva och optimistiska människosyn, där alla människor anses jämlika oavsett vart man kommer ifrån, detta går återigen i linje med den liberala

idealtypen. Dessutom ger denna formulering uttryck för den liberala idealtypen som förespråkar en tolerant värld.

Folkpartiet Liberalerna understryker tydligt att det svenska språket bör vara ett krav för medborgarskap och att det ska bli en skyldighet för invandrare att delta i svenskundervisning (Folkpartiet Liberalerna 2009, s. 43). Detta i sig säger inte mycket och kan ses uppenbart, men är möjligtvis mer i linje med konservatismens värderingar om nationalism och tradition. Samtidigt uttrycker programmet en positiv syn på främmande språk och kulturer och hur de bör värderas högre i vår globaliserade värld (Folkpartiet Liberalerna 2009, s. 43). Det förekommer även formuleringar om hur politiken bör respektera den religiösa mångfalden i dagens Sverige och hur en etnisk mångfald kan berika det svenska samhället (Folkpartiet Liberalerna 2009, s. 57-58). Detta går i linje med liberalismens princip om tolerans.

Folkpartiet Liberalerna beskriver hur politiken måste erbjuda extra stöd till förskolor och skolor i utsatta områden, samt extra stöd till barn i stökiga hemmamiljöer och de med bristande kunskaper i svenska (Folkpartiet Liberalerna 2009, s. 43). Dessutom skriver man att fri rörlighet av varor och människor över landsgränser bidrar till nya idéer, bygger förtroende och minskar förtryck (Folkpartiet Liberalerna 2009, s. 101). Detta ger tydligt uttryck för en liberal syn på samhället som präglas av tolerans och rättvisa.

Folkpartiet Liberalerna uttrycker som tidigare i programmet, en vilja om fri rörlighet och att individen ska kunna bestämma över sitt liv. Kring rättssäkerheten, särskilt för invandrare, nämner inte partiprogrammet mycket. Däremot skriver Folkpartiet Liberalerna att rättssäkerheten måste upprätthållas genom mycket höga beviskrav (Folkpartiet Liberalerna 2009, s. 45). Rättvisa är en viktig del av idealtypen liberalismens samhällssyn men också något som präglar dess syn på rättsstaten. Folkpartiet Liberalerna uttrycker att rättsstaten ska agera kraftfullt mot handlingar som kränker, hotar, diskriminerar eller skadar människor (Folkpartiet Liberalerna 2009, s. 42). En stark stat med hårda lagar kan också tolkas ge uttryck för konservatism, men eftersom fokuset här ligger på skydd mot våld och skydd av rättigheter så tolkas det främst som liberalism.

5.1.2 Liberalerna 2021

Liberalernas partiprogram från 2021 uttrycker tankar om en liberal utopi "där människor kan röra sig fritt utan politiska hinder och där varje individ själv kan bestämma var han eller hon ska söka skydd, bo och arbeta." (Liberalerna 2021, s. 21). Detta ger uttryck för en optimistisk människosyn där individen anses förnuftig nog att sträva efter sina egna mål och bestämma vart hen vill leva vilket går i linje med idealtypen liberalism. I samma stycke står det dock att Sverige ska ha en reglerad invandring vilket ger intrycket av att det förstnämnda bara är en utopi och inget man just nu tänker genomföra rent praktiskt (Liberalerna 2021, s. 21). Att vara för en reglerad invandring kan antas grunda sig i en mer pessimistisk människosyn där människan anses för egoistisk för att själva bestämma vart de vill leva. Detta går i stället mer i linje med idealtypen konservatism.

I partiprogrammet står det även om papperslösa flyktingar och att dessa ska tillgodose de grundläggande mänskliga rättigheterna som att få gå i skola och att ha tillgång till sjukvård samt skydd mot exploatering (Liberalerna 2021, s. 21). Att alla människor, oavsett härkomst, ska ha samma rättigheter går i linje med idealtypen liberalism och den grundläggande tanken om rättvisa i form av att ingen får fråntas rättigheter baserat på irrationella faktorer .

Vad gäller språket skrivs det i programmet att invandrare både har en skyldighet och en rättighet att lära sig det svenska språket. Det svenska språket ska vara det samhällsbärande språket men även andra språk ska inkluderas vid samhällsviktig information från till exempel myndigheter. Utöver skyldigheten att lära sig Svenska ska det vara obligatoriskt att genomgå en samhällsutbildning om hur det svenska samhället fungerar. Detta ska erbjudas alla och vara ett villkor för att beviljas medborgarskap (Liberalerna 2021, s. 22-23). Nu saknas tankar om att andra språk ska värderas högt såsom det uttrycktes 2009. Att man skriver om krav samtidigt som man lyfter fram samma saker som rättigheter gör det svårt att placera in i en enda idealtyp. Införandet av obligatoriska utbildningar i språk och samhälle ger uttryck för en tro på tradition och bevarandet av den svenska nationen vilket kan sägas vara tecken på den konservativa idealtypen. Å andra sidan lyfter man fram invandrades rättigheter vilket visar på en rättvis och tolerant samhällssyn som går i linje med den liberala idealtypen.

I partiprogrammet står det att alla EU-länder tillsammans ska ansvara för human och rättssäker migrationspolitik. Utvisningar från Sverige ska utvärderas och ingen ska utsättas för förnedring eller skada vid avvisningar (Liberalerna 2021, s. 2022). Detta ger uttryck för en tro på ett rättvist och tolerant samhälle samt en rättsstat vars fokus ligger på att värna människors friheter vilket går i linje med den liberala idealtypen.

Partiprogrammet tar avstånd till att vad som är svenskt skulle vara statiskt. Man är öppen för att traditioner och normer ständigt är under förändring och menar att detta skapar trygghet (Liberalerna 2021, s. 23). Man skriver också att "Sverige ska vara ett öppet land som välkomnar nya invånare, ett land där vi oavsett ursprung skapar en gemensam framtid." (Liberalerna 2021, s. 22). Integrationspolitiken ska baseras på regler som gäller för alla och ska inkludera både skyldigheter och rättigheter (Liberalerna 2021, s. 22). De påtalar att ett liberalt samhälle präglas av tolerans och respekt och motsätter sig att individer ska tvingas leva på ett specifikt sätt (Liberalerna 2021, s. 4). Partiprogrammets resonemang gällande integration ger övervägande uttryck för en liberal idealtyp med en tolerant och rättvis samhällssyn där människor får leva som de behagar.

Som tidigare nämnt står det i partiprogrammet att liberalerna vill verka för en värld med fri rörlighet som låter individen själv bestämma över sitt liv, utan statlig reglering. Utifrån de förslag som läggs fram tycks de dock vilja ha en relativt stark stat som reglerar både invandring och integration (Liberalerna 2021, s. 21-22). Ser man till vad de konkret ämnar att göra i dagsläget lutar det därför snarare mer mot den konservativa idealtypen.

Vad gäller lagar och straff för explicit invandrare uttrycker det inte särskilt mycket utöver att utvisningar ska utvärderas. Något man dock betonar upprepade gånger är vikten av rättssäkerhet och att alla ska behandlas lika inför lagen. En

ytterligare aspekt är att de betonar individens integritet som viktig och att den inte får kränkas (Liberalerna 2021, s. 4). Trots avsaknaden av tankar om just migranter och rättsstaten förstår man vid läsningen av partiprogrammet Liberalernas starka tro på rättssäkerhet och rättvisa och kan således anta att detta ger gåt som tecken på den liberala idealtypen.

5.1.3 Tidöavtalet

Om politiska förslag om migration tycks vara relativt småskaliga i Folkpartiet Liberalerna och Liberalernas partiprogram finns det desto mer skrivet i Tidöavtalet. Ett av flera förslag är att införa en så kallad informationsplikt, där myndigheter som kommer i kontakt med människor som är i Sverige utan tillstånd ska rapportera detta till polisen. Detta för att försvåra för människor att kunna vistas i Sverige illegalt (Tidöavtalet 2022, s. 33). Dessutom lägger man fram förslaget att stärka möjligheten att utföra utlänningskontroll genom bland annat kroppsvisitation och omhändertagande av digital media (Tidöavtalet 2022, s. 32). Detta kan anses gå helt emot det Folkpartiet Liberalerna och Liberalerna tidigare skriver om fri rörlighet, rättvisa och individens integritet med en optimistisk människosyn som ger uttryck för idealtypen liberalism. I stället går detta förslag helt klart i linje med en mer pessimistisk människosyn där en stark stat måste ingripa med hårda regler för att människan till sin natur är egoistisk vilket överensstämmer med den konservativa idealtypen. Dessutom kan detta antas ge uttryck för en hierarkisk samhällssyn där människor behöver bli tillsagda och guidade ovanifrån vilket även detta är ett centralt drag för den konservativa idealtypen.

Samhällssynen inom Tidöavtalet är en som tydligt går i linje med konservativa värderingar. Man förespråkar en invandring på miniminivå och vill skärpa villkoren för arbetskraftsinvandring genom att höja inkomstgränsen (Tidöavtalet 2022, s. 35). Detta kan ses som ett sätt att bevara den svenska nationen och den svenska traditionen vilket är centrala beståndsdelar för den konservativa idealtypen.

Folkpartiet Liberalerna skriver 2009 att asylsökande ska kunna arbeta och studera under handläggningstiden av deras asylansökan (Folkpartiet Liberalerna 2009, s. 101). Detta speglar värderingar om ett rättvist och tolerant samhälle där alla människor har samma rättigheter och förutsättningar oavsett bakgrund. I Tidöavtalet skriver man istället att asylsökande ska sitta i transitcenter under hela asylprocessen (Tidöavtalet 2022, s. 37), vilket snarare ger uttryck för ett samhälle byggt på hierarki där människor behöver tydliga direktiv för att de anses irrationella. Detta kan tolkas som tecken på en konservativ idealtyp.

Tidöavtalet tar kraven på invandrare till en ny nivå. Både Folkpartiet Liberalerna och Liberalerna vill att undervisning i det svenska språket och det svenska samhället ska vara obligatoriskt men nu lägger man även till krav på att inneha ytterligare kunskaper i svensk kultur. Man föreslår även någon form av lojalitetsförklaring för att få bli svensk medborgare (Tidöavtalet 2022, s. 38). Att premiera kunskaper om den svenska kulturen som bygger på svensk tradition ger uttryck för en samhällssyn som genomsyras av tradition såsom idealtypen konservatism menar att ett samhälle ska vara. Dessutom är ett ytterligare krav att

man föreslår ett system där asylsökande ska behöva betala för att mottas av Sverige (Tidöavtalet 2022, s. 38). Detta kan tyckas långt ifrån ett tolerant och rättvist samhälle där människor har rättigheter och speglar snarare en konservativ idealtyp där människor anses må bra av att ha skyldigheter.

Tidöavtalet visar en tro på en stark stat med hårda lagar för invandrare men också orättvisa. Man föreslår att människor ska kunna utvisas på grund av bristande vandel, bland annat prostitution och missbruk, utan lagföran (Tidöavtalet 2022, s. 37). Idealtypen liberalism anser att staten enbart ska skydda människors liv, frihet och egendom och att detta ska ske rättvist och rättssäkert, något både Folkpartiet Liberalerna 2009 och Liberalerna 2021 håller högt. Detta förslag kan därför anses genomsyras av konservativa värderingar.

5.2 Sammanfattning

Folkpartiet Liberalernas partiprogram från 2009 genomsyras övervägande av den liberala idealtypen, likaså präglas Liberalernas partiprogram från 2021 övervägande av den liberala idealtypen. Man kan dock hävda att det finns något fler influenser av konservativa slag i det sistnämnda men det går inte att kategorisera programmet som konservativt utan går fortfarande främst i linje med den liberala idealtypen. Tidöavtalet å andra sidan går övervägande i linje med den konservativa idealtypen.

5.3 Varför?

Under denna rubrik kommer den eventuella ideologiska förskjutningen från 2009 till 2022 som presenterats i föregående stycken samt partiets medverkan i Tidöavtalet att förklaras utifrån de två teorierna.

5.3.1 Gunnar Sjöbloms partistrategiska teori

Enligt Gunnar Sjöbloms partistrategiska teori verkar partier på tre olika arenor: partiarenan, väljararenan och den parlamentariska arenan. Med tanke på att Liberalerna fått ett minskat väljarstöd och har liten chans på väljararenan kan man utifrån denna teori anta att de i stället tvingas fokusera på den parlamentariska arenan för att fortsätta få inflytande (Hinnfors & Rosén Sundström 2015, s. 124–125). Partiet med sitt låga väljarstöd måste därför bilda koalitioner med andra partier om de vill ha möjlighet att medverka vid regeringsbildning. Detta skulle kunna förklara varför ett liberalt parti valt att skriva under Tidöavtalet med de andra partierna trots att avtalets föreslagna politik inte går i linje med Liberalernas partiprogram och den ideologi som programmen präglas av.

Även om Liberalernas agerande främst går att identifiera på den parlamentariska arenan kan väljararen ha inverkan (Hinnfors & Rosén Sundström, 2015 s. 124–125). Med tanke på att opinionsundersökningarna där människor tar ställning till om migration är positivt eller negativt nått en vändning där ett större antal på senare tid ser det som något negativt kan detta vara något som partier anammar. För att lyckas på väljararen kan därför Liberalerna, enligt den partistrategiska teorins principer, antas överväga en mer konservativ inriktning för explicit migrationsfrågan. Med utgångspunkt i att partiprogrammen från 2009 och 2021 inte visar en särskilt stor förskjutning är detta dock inget som går att säga med säkerhet - men det skulle kunna vara en del av förklaringen till den lilla förändring som går att utläsa.

5.3.2 Koalitionsteori

Utifrån koalitionsteori kan vi förklara liberalernas val att ingå i överenskommelsen Tidöavtalet på ett par olika vis. Den klassiska koalitionsteorin grundar sig i en tanke om att partier antingen skulle vara endast maktsökande eller policy-sökande aktörer (Dumont m fl 2011, s. 7). Kan Liberalernas vilja att sitta vid makten förklara deras val att ingå i ett avtal så långt stridandes från partiets ideologiska grund i hänsyn till migrationsfrågan och rättsstaten? Detta är en simpel och rak förklaring, men även en som missar de nyanser och lager i valet av att bilda en koalition. Faktum är att den klassiska koalitionsteorin om endast makt-orienterade partier haft svårt att stämma in på verkligheten, då partier i verkligheten inte agerar endast rationellt som i teorin (Dumont m fl 2011, s. 7). Däremot kan denna teori verka som en del, men inte hela, förklaringen i detta komplexa fenomen. Trots allt låter det rimligt att en anledning till Liberalernas deltagande i Tidöavtalet skulle vara en vilja att sitta i regering, särskilt efter en tid av intern splittring och låga väljarsiffror.

Den andra grenen inom den klassiska koalitionsteorin, om att partier skulle vara främst policy-sökande aktörer, anses även den alldeles för ensidig och simpel att ge som fullständig motivering för liberalernas vägval. Däremot kan denna teori likväl bidra som en del av förklaringen. Liberalerna skriver själva på deras webbplats att de är nöjda med Tidöavtalet och uttrycker stolthet över genomdrivna liberala policy-punkter inom bland annat skola, sjukvård, och klimatet (Liberalerna 2022). En möjlig förklaring för att Liberalerna gått med på den migrationspolitik förd i Tidöavtalet, och därmed gått emot deras egna åsikter och värderingar, kan vara för att få igen andra "viktigare" liberala reformer.

Utöver den klassiska koalitionsteorin finns det även mer psykologiska synsätt på det hela. En teori om förhandling, eller "Bargaining theory" av Komorita och Chertkoff, menar att partier inom en koalition förväntar sig att maximera deras egen politiska vinst, men är även medvetna om att partier ges olika tilldelningar baserat på deras kapital. Här handlar det inte bara om makt, utan även mängden aktörer nödvändiga för att bilda en koalition. (Van Beest 2011, s. 27). En slutsats möjlig att dra utifrån denna teori är det faktum att regeringspartierna behövde Sverigedemokraternas stöd för att kunna bilda regering, någonting som gav

Sverigedemokraterna och deras politik en fördel i förhandlingen inför Tidöavtalet. Utifrån denna teori kan vi anta att regeringspartierna skulle behöva ge Sverigedemokraterna större inflytande över deras sakfrågor i utbyte mot politiskt stöd.

Detta fenomen är svårförklarat av bara en av dessa teorier, men kan också erbjuda en inblick i hur Liberalernas beslut att ingå i denna koalition kan ha gått till. Tanken att Liberalerna endast skulle vilja sitta vid makten eller endast skulle vara intresserade av att få igenom deras politik är någonting som faller platt. Partier är inte enbart rationella och statiska aktörer, utan styrs av riktiga människor med viljor och åsikter. En möjlig förklaring av detta fenomen kan vara en blandning av det hela. För att kunna få igenom delar av sin politik och för att kunna sitta vid makten, var partiet tvungna att ge stöd för en migrations-och invandringspolitik olik deras egna, likt en ideologisk uppoffring i utbyte mot politiskt stöd och samhörighet.

Som tidigare nämnt syns inte en tydlig ideologisk förskjutning vilket medför att denna teori inte går att applicera på ett tillfredsställande sätt. Den lilla förändring som konstaterats kan likt resonemanget om överenskommelsen Tidöavtalet ha olika förklaringar som kan antas grunda sig i att partiet både är maktsökande och policy-sökande.

6 Slutsats och diskussion

Uppsatsen har utgått från två frågor, den första: *Hur har Liberalernas migrationspolitik förändrats från 2009 till 2022 utifrån sin sagda ideologi liberalismen?* Samt den andra: *Hur kan Liberalernas eventuella ideologiska förskjutning och deras medverkan i Tidöavtalet förstås utifrån Gunnar Sjöbloms partistrategiska teori respektive koalitionsteori?*

Som svar på fråga ett har Liberalernas migrationspolitisk inte genomgått en särskilt anmärkningsvärd ideologisk förskjutning från liberalism till konservatism från 2009 till 2022. Det går att konstatera att vissa formuleringar, som till exempel främjar betydelsen av främmande språk, som fanns i partiprogrammet från 2009 tagits bort i partiprogrammet 2021. Detta i sig säger inte så mycket om partiets ideologiska förskjutning från liberalism mot konservatism, men det är något som ändå kan påstås visa en potentiell förändring och ett litet steg bort från det toleranta samhället som förespråkas inom den liberala idealtypen.

Både den partistrategiska teorin och koalitionsteorin medför förståelse för Liberalernas agerande. Med tanke på att analysen av frågeställning ett inte visar en tydlig ideologisk förskjutning från liberalism till konservatism har fokus istället lagts på att förklara delen av frågeställning två som berör Liberalernas medverkan i Tidöavtalet. Den partistrategiska teorin tycks kunna medföra förståelse för detta agerande genom att Liberalerna främst agerat offensivt på den parlamentariska arenan. Viljan att delta i koalition och regeringsbildning kan ha medfört att partiet gått med på den politik som förts fram av de andra partierna i koalitionen och Tidöavtalet. Även om agerandet på den parlamentariska arenan är mest framträdande finns det belegg för att de även agerat på väljararenan, detta till följd av att opinionen om migration förändrats sedan flyktingkrisen 2015. Detta besvarar delvis fråga två.

Koalitionsteorin når en liknande slutsats gällande fråga två. Förenklat kan man konstatera att deras agerande och medverkan i Tidöavtalet delvis förklaras av att de är både makt- och policysökande. Utifrån klassisk koalitionsteori och en teori om politisk förhandling kan vi dra vår slutsats att Liberalerna varit villiga att göra en ideologisk och politisk uppoffring på ett område för att få igenom deras politik och en vilja att sitta i regering.

6.1 Reflektion och vidare forskning

Valet av metod samt vårt sätt att utforma analysapparaten och dess operationalisering anser vi relevant utifrån studiens syfte. Som tidigare nämnt finns det däremot inget tydligt ramverk för hur analysen ska gå tillväga vid användning av idéanalys vilket gör att ett annat tillvägagångssätt men med samma metod hade kunnat ge ett annorlunda resultat. Andra metoder än idéanalys hade också kunnat främja förståelse för vårt fokusområde, ett möjligt alternativ hade varit diskursanalys där fokus istället legat på själva diskursen för migrationsfrågan.

Vår första frågeställning hade kunnat gynnas av att välja partiprogram från tidigare år än 2009 eller annat material, nu får vi inte ett särskilt tydligt resultat då många formuleringar är snarlika i de båda partiprogrammen. Detta gör att även analysen av frågeställning två blir något svag, då vi endast kan resonera kring Liberalernas medverkan i Tidöavtalet då idéen om en ideologisk förskjutning faller delvis platt.

Eftersom uppsatsen varit både tidsbegränsad och ordbegränsad har många avgränsningar gjorts vilket medfört att andra intressanta infallsvinklar fått väljas bort. Vidare forskning hade kunnat inkludera en större mängd eller en annan sorts material i form av till exempel debatter med fokus på retorik. De idealtyper vi valt att använda hade kunnat innefatta andra centrala delar av ideologierna och på så vis kanske fått tydligare eller andra resultat. Det hade även varit intressant att studera andra delar av Liberalernas politik än migration och då hade man kunnat säga mer om liberalernas ideologi som helhet.

7 Referenser

- Beckman, L. (2005). *Grundbok i idéanalys*. Santérus Förlag.
- Bergström, A. (2021). *Vad är Liberalernas liberalism? En idéanalys av Liberalernas partiprogram 1934–2019*.
<https://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1576661/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad 2025-05-20).
- Bergström, G. & Svärd, P. A. (2018). Idé- och ideologianalys. I Boréus, K. & Bergström, G. (red). *Textens mening och makt*. 4. uppl. Studentlitteratur AB, s. 133–176.
- Dumont, P., De Winter, L. & B. Andeweg, R. (2011). From coalition theory to coalition puzzles. I Dumont, P., De Winter, L. & B. Andeweg, R. (red.). *Puzzles of Government Formation: Coalition theory and deviant cases*. Routledge, s. 1–23.
- Dunne, T. (2020). Liberal internationalism. I Owens, P., Smith, S. & Baylis, J. (red). *The globalization of world politics*. 8. uppl. Oxford University Press, s. 103–115.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A., Wängnerud, L. & Sundell, A. (2024). *Metodpraktikan : konsten att studera människor, organisationer och samhälle*. 6:e uppl. Norstedts Juridik.
- Heywood, A. (2021). *Political Ideologies An Introduction*. 7. uppl. Bloomsbury Publishing.
- Hinnfors, J. & Rosén Sundström, M. (2015). Ett val, tre arenor, åtta partier – en partianalys av riksdagsvalet 2014. *Statsvetenskaplig tidskrift* 177(2): s. 121–135. <https://journals.lub.lu.se/st/article/view/12919/11557> (Hämtad 2025-05-23).
- Ipsos. (2018). *DN/Ipsos temaundersökning: Svenskarnas attityder till invandring och integration*.
https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2018-04/dn_ipsos_temaundersokning_invandring_integration.pdf (Hämtad 2025-05-23).
- Liberalerna. (2022). *Liberalerna är stolta över överenskommelsen*.
<https://www.liberalerna.se/nyheter/liberala-segrar-i-tidoavtalet> (Hämtad 2025-05-19).
- Liberalerna. (2022). *Tidöavtalet: Överenskommelse för Sverige*.
<https://www.liberalerna.se/wp-content/uploads/tidoavtalet-overenskommelse-for-sverige-slutlig.pdf> (Hämtad 2025-05-19).
- Nationalencyklopedin. (u.å). *Liberalerna: Historia*.
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/liberalerna/historia> (Hämtad 2025-05-12).

- Novus. (2017). *Rapport: Viktigaste politiska frågan*.
<https://novus.se/wpcontent/uploads/2017/12/8860de0d068941bb4d5e162607049896.pdf> (Hämtad 2025-05-23).
- SCB. (2025). *Asylsökande i Sverige*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/asylsokande-i-sverige#time> (Hämtad 2025-05-23).
- Svensk nationell datatjänst. (2009). *Folkpartiet Liberalernas partiprogram 2009*.
<https://snd.se/sv/vivill/party/fp/p/2009> (Hämtad 2025-05-19).
- Svensk nationell datatjänst. (2021). *Frihet i globaliseringens tid - Partiprogram antaget vid landsmötet 2013. Med uppdateringar vid landsmötena 2015-2021*.
<https://snd.se/sv/vivill/party/l/p/2021> (Hämtad 2025-05-19).
- SVT Nyheter. (2025). *Väljarbarometern: Så skulle svenska folket rösta om det var val idag*. <https://www.svt.se/special/valjarbarometern/> (Hämtad 2025-05-12).
- Töth, R. (2024). *Tidöavtalet, Sverigedemokraternas partiprogram? En idéanalys av Tidöavtalets innehåll*.
<https://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1863943/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad 2025-05-23).
- Van Beest, I. (2011). A neglected alternative? Psychological approaches to coalition formation. I Dumont, P., De Winter, L. & B. Andeweg, R. (red.). *Puzzles of Government Formation: Coalition theory and deviant cases*. Routledge, s. 24-43.
- Wikipedia. (2025). *Flyktingkrisen 2015*.
https://sv.wikipedia.org/wiki/Flyktingkrisen_2015 (Hämtad 2025-05-26).